

TOTALBEREDSKAPSMELDINGEN

HØRINGSUTTALELSE

Til: Stortingets justiskomité
Kopi: Stortingets familie- og kulturkomité
Kultur- og likestillingsdepartementet

Dato: 14.02.2025

Norsk teater- og orkesterforening (NTO) er arbeidsgiver- og interesseforening for profesjonelle, offentlig støttede virksomheter innenfor musikk og scenekunst. Foreningen representerer en omfattende infrastruktur av forskjelligartede virksomheter. Våre 50 medlemmer består av programmerende og produserende teatre, scener, orkestre, musikkensembler og kor, samt andre virksomheter med annen særlig tilknytning til bransjen.

Vår uttalelse til [Meld. St. 9 \(2024–2025\) Totalberedskapsmeldingen - Forberedt på kriser og krig](#) er konsentrert om kap. 6.4 om kulturens betydning for sivil motstandskraft og kap. 7.4 som omhandler forebyggende arbeid mot påvirkningsoperasjoner, herunder arbeidet for å styrke befolkningens motstandsdyktighet mot desinformasjon.

Vi ber Stortinget bidra til å forsterke regjeringens anerkjennelse av kunstens og kulturens avgjørende rolle i beredskapsarbeidet, som er forankret i infrastrukturkravet i Grunnloven § 100. For å sikre sterke kunst- og kulturinstitusjoner – som evner å styrke befolkningens motstandskraft, ivareta kulturarv og gi befolkningen tilgang til kunst- og kulturopplevelser også under kriser og krig – må det bygges og forsvares solide strukturelle og økonomiske rammeverk rundt forskjelligartede og uavhengige kunstinstitusjoner i en tid hvor dette er mulig.

Videre ber vi Stortinget særskilt om å bidra til at vilkårene for kunstens egenverdi og særegne språk får en sentral plass i det forebyggende arbeidet mot påvirkningsoperasjoner, herunder i regjeringens varslede strategi for å styrke befolkningens motstandskraft mot desinformasjon.

GRUNNLOVENS INFRASTRUKTURKRAV SOM RAMMEVERK

Det er gledelig at regjeringen anerkjenner kunstens og kulturens avgjørende rolle i beredskapsarbeidet, og at kulturpolitikken har fått sin plass i totalberedskapsmeldingen, forankret i infrastrukturkravet i [Grunnloven § 100](#) som forplikter offentlige styresmakter til å legge til rette for et åpent og opplyst offentlig ordskifte. Dette innebærer et ansvar for å sørge for at det finnes velfungerende kanaler for utveksling av informasjon og meningsytringer i samfunnet.

Sterke, forskjelligartede og uavhengige kunst- og kulturinstitusjoner over hele landet er en sentral del av denne infrastrukturen for demokrati og ytringsfrihet. Vi er derfor også glade for [forslaget til revidert kulturlov](#), som er til behandling i Stortinget, hvor myndighetenes kulturpolitiske ansvar tydelig forankres i infrastrukturkravet samtidig som prinsippet om en armlengdes avstand mellom politiske og kunstneriske eller kulturfaglige beslutninger lovfestes.

KULTURENS VERDI I KRISER

Det er gledelig at regjeringen så tydelig anerkjenner viktigheten av å videreføre sterke og uavhengige kunst- og kulturinstitusjoner som evner å ivareta kulturarv og gi befolkningen tilgang til kunst- og kulturopplevelser også under kriser og krig.

Dette er godt begrunnet med den verdien som kunsten og kulturen har for befolkningens mulighet og evne til å være opplyst og kritisk tenkende, finne mening og innsikt i tilværelsen, og være åpne og søkende for løsninger og muligheter og opprettholde mental helse, utholdenhet og håp.

Det at kunsten og kulturarven er blant de første områdene autoritære regimer søker å kontrollere, viser nettopp hvor viktig kunsten er som en del av det å være menneske og som en del av et demokratisk samfunn. Derfor er det avgjørende å bygge og forsvare solide rammeverk og strukturer rundt de frie kunst- og kulturinstitusjonene i tider hvor dette er mulig. Når disse institusjonene eventuelt allerede er under reelt press fra autoritære styresmakter eller en okkupasjonsmakt, er det for sent.

Vi vil særlig understreke verdien av den levende musikken og scenekunsten som felleskapets og øyeblikkets kunst, skapt i sanntid i møte mellom utøvere og publikum. Dette er utadvendte og sosiale kunstformer som inviterer til dialog, innlevelse og undersøkende kritisk refleksjon. Gjennom mangetydig og nyansert historiefortelling – hvor også de lavmælte eller marginaliserte stemmene kan få en plass – evner disse kunstformene å gå i dybden og få fram kompleksiteten i en sak, gi motstand til fastlåste virkelighetsforståelser og bevege oss videre i fellesskap.

Samtidig er musikk- og scenekunstinstitusjonene viktige forvaltere av den immaterielle kulturarven, hvor våre felles historier og samfunnets hukommelse revitaliseres og holdes i hevd.

I tillegg holder flere av disse institusjonene hus i historiske bygg eller andre signalbygg som er betydningsfulle for befolkningens identitet og fellesskapets tilhørighet og trygghet. I et beredskapsperspektiv må det tas høyde for at dette er bygg som derfor aktivt kan bli brukt som mål for å destabilisere samfunn.

I lys av hvordan myndighetens uforholdsmessig inngripende tiltak rammet disse demokratiske fellesarenaene under pandemien, er det en viktig presisering at regjeringen i så stor grad som mulig vil opprettholde kulturelle møteplasser i en krise- eller krigssituasjon.

Herunder vil vi understreke betydningen av å opprettholde formidlingen av kunst og kultur i skolen, noe som kan kreve særskilte beredskapsplaner.

Samtidig vil institusjonene på sin side ta sitt ansvar for å lage planer for å ivareta og kunst og kultur også under kriser. En forutsetning for at institusjonene skal kunne iverksette slike planer er at de i utgangspunktet er bygget opp med rammevilkår som gjør dem sterke og motstandsdyktige. Herunder er det viktig at det legges til rette for samhandling mellom frie kunstneriske virksomheter på tvers av landegrensene, slik at dialogen i størst mulig grad kan opprettholdes også i krisetider eller dersom demokratiske verdier er under press.

PÅVIRKNINGSOPERASJONER OG DESINFORMASJON

Vi viser til at et av regjeringens foreslåtte tiltak for å styrke det sivile samfunnets evne til å stå imot sammensatte trusler er å styrke det forebyggende arbeidet mot påvirkningsoperasjoner, blant annet gjennom å legge fram en strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon våren 2025.

I meldingen pekes det på at desinformasjon er et av flere virkemidler som fremmede stater kan ta i bruk for å påvirke politiske prosesser eller beslutninger i en gitt retning, men også for å forsterke polarisering, spre mistillit eller å skape generell uro i befolkningen.

Vi registrerer at regjeringen i samråd med mediebransjen vil vurdere mulige tiltak som kan styrke befolkningens evne til kildekritikk og motstandskraft mot desinformasjon. Etter vårt syn er det like viktig at kunst- og kulturfeltet tas med i utarbeidelsen av denne strategien, og vi vil understreke at kunsten og kulturen ikke må havne i en blindsonesone.

Den levende musikken og scenekunsten utgjør en verdifull *motvekt* til den digitale offentligheten og den tabloide og konfliktorienterte logikken som preger de kommersielt drevne og algoritmestyrte nyhetsstrømmene, men også et viktig *supplement* til den redaktørstyrte og seriøse journalistikken for dypere innsikt om sammenhenger og menneskelig erfaring. Vi forventer derfor at vilkårene for kunstens egenverdi og særegne språk får en sentral plass i den varslede strategien, jf. [NTOs innspill til strategi for å styrke motstandskraften mot desinformasjon](#).

Vennlig hilsen

Norsk teater- og orkesterforening

Bodil Kjelstrup
styreleder

Morten Gjelten
direktør